

Klimatkontrakt 2030

Mellan Borås Stad och myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

VERSION 2023

Klimatkontrakt 2030

Innehåll

Klimatkontrakt 2030	4
1. Syftet med Klimatkontrakt 2030	5
2. Parter	5
3. Kommunens åtaganden	5
3.1. Kommunens klimatmål.....	5
3.2. Strategi.....	6
3.3. Organisation och ledning.....	8
3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare.....	11
3.5. Klimatinvesteringsplan.....	12
3.6. Digitalt stöd för genomförandet.....	13
3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner.....	13
3.8. Klimatanpassning.....	14
3.9. Klimatsmart mobilitet.....	14
3.10. Rapportering och uppföljning.....	16
4. Viable Cities åtaganden	16
4.1. Samordning Klimatkontrakt 2030.....	16
4.2. Smart policyutveckling.....	17
4.3. Innovation.....	17
4.4. Samordnad finansiering.....	18
4.5. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer.....	18
5. Myndigheternas åtaganden	18
5.1. Smart policyutveckling.....	19
5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling.....	19

5.3. Samordnande insatser kring finansiering.....	20
5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer.....	20
6. Strategiska utvecklingsprojekt 2024.....	21
6.1. Governance.....	21
6.2. Klimatinvesteringsplaner.....	22
6.3. Konkurrenskraft genom omställning.....	22
6.4. Medborgarengagemang.....	23
6.5. Systemdemonstratorer.....	24
6.6. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt.....	24
7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering.....	25
7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen.....	25
7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen.....	28
7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities.....	28
7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna.....	31
9. Kontraktet.....	32
Klimatkontrakt 2030.....	33
Bilaga 1 - Länkar till dokument.....	34

Klimatkontrakt 2030

Klimatfrågan är vår tids största utmaning. En samhällsutmaning som är både lokal och global och samtidigt ömsesidigt förstärkande av andra samhällsutmaningar som på ett fundamentalt sätt påverkar samhällets utveckling och hotar förutsättningarna för jorden. De arbetssätt vi hittills använt för att traditionellt utveckla vårt samhälle räcker inte längre. Vi måste arbeta på helt nya sätt. Tillsammans bygger vi en rörelse bland många aktörer i samhället för att nå missionen Klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Klimatkontrakt 2030 är ett verktyg för att nå detta. Det är ett långsiktigt åtagande som säkrar ett utvecklat samarbete mellan städerna och den statliga nivån. Utgångspunkten för arbetet är att ett ökande antal svenska kommuner och samhällen samlar en bredd av aktörer och mobiliserar på många nivåer – lokalt, regionalt, nationellt, internationellt – för att bana väg för snabbare omställning till klimatneutralitet och hållbarhet i Sverige, Europa och världen. De städer och myndigheter som tillsammans med Viable Cities arbetar med Klimatkontrakt 2030 är föregångare som har ambitionen att bana väg för en bredare omställning som involverar många fler.

Klimatkontrakt 2030 är ett verktyg för att utveckla en mer ändamålsenlig samhällsstyrning vilket benämns som governance. Governance innebär att många aktörer på olika styrvivåer arbetar tillsammans för att gemensamt gå bortom det man som enskild aktör har direkt rådighet över för att förverkliga mål och mission. Det innebär ett systemskifte mot ett helhetstänkande inom offentlig förvaltning och en mer nätverksbaserad styrning.

Governance syftar på processen och strukturen för att styra, leda och reglera en organisation, ett samhälle eller ett system. Det handlar om hur beslut tas, hur mandat och ansvar fördelas, och hur regler och riktlinjer upprätthålls och efterlevs. Det är en komplex process som involverar politiska, ekonomiska, tekniska och sociala aspekter som i sin tur kräver samarbete och engagemang från en bredd av samhällsaktörer.

Klimatkontrakt 2030 skapar ett sammanhang som katalysator för nya, innovativa former av samarbete mellan städer, näringsliv, akademi, forskningsinstitut och civilsamhälle och bidrar därmed till utvecklad governance. Detta stärker förutsättningarna att mobilisera och driva en gemensam hållbar utveckling i en nutid och ett samhälle som i allt högre grad präglas av komplexitet.

Tillsammans bygger vi förmåga steg för steg att ställa om snabbare!

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med detta Klimatkontrakt är att öka tempot i klimatomställningen i städer inom ramen för Agenda 2030 och samtidigt bidra till en fortsatt återhämtning och utveckling av svensk ekonomi i en tid som präglas av flera sammanlänkade kriser.

Klimatkontraktet uttalar parternas avsikt att höja ambitionen inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Klimatkontraktet ger även Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städernas klimatomställning. Detta ska uppnås genom ömsesidiga och långsiktiga åtaganden om insatser från de undertecknande statliga myndigheternas, innovationsprogrammet Viable Cities och kommunens sida.

2. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Borås Stad.
- Myndigheterna: Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Naturvårdsverket, Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Tillväxtverket, Trafikverket och Verket för innovationssystem (Vinnova).
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities¹.

3. Kommunens åtaganden

3.1. Kommunens klimatmål

Visionen om framtidens Borås (2022) beskriver den gemensamma framtidsbilden av en hållbar stad. Det är en bild som formats utifrån vad medborgare, civilsamhället, näringslivet, akademien och Borås Stad gemensamt vill. Visionen inleds med meningarna: "I Borås tar vi ansvar genom att behandla varandra och vår miljö med omsorg. Vi lever i harmoni med en rik natur, vår omvärld och med andra människor. Social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet är grunden för våra val och beslut."

I linje med Parisavtalet från 2015 har Borås Stad etablerat ett tydligt och omfattande arbete för klimatet baserat på den minskningstakt av växthusgasutsläpp som krävs för att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5–2 grader. Borås Stad har, precis som ett antal andra städer, tagit fram en koldioxidbudget.

¹ Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram som finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas. Programmet har en löptid från 2017 till 2030 och har cirka 130 medlemmar, Vårdorganisation är KTH.

Utöver den egna ambitionen har Borås Stad anslutit sig till Västra Götalandsregionens målsättning om att vara en fossiloberoende region 2030. Det innebär att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990-års nivå till år 2030. Dessutom ska utsläppen av växthusgaser från västsvenskarnas konsumtion, oavsett var i världen de sker, minska med 30 procent jämfört med 2010.

Kommunfullmäktige antog en energi- och klimatstrategi 2020 för att säkerställa ett systematiskt tillvägagångssätt där varje kommunal enhet inom Borås Stad ansvarar för att göra sin del för att nå hållbarhetsmålen. Borås Stads energi- och klimatstrategi omfattar både utsläppsminskningar och anpassningar som ska göra det lättare att hantera effekterna av de pågående klimatförändringarna.

Inventeringen av kommunkoncernens koldioxidutsläpp visar att det framförallt är byggnation av byggnader och infrastruktur samt inköp av livsmedel och övriga varor och tjänster som utgör stora utsläppsområden. I Borås som geografiskt område ser fördelningen lite annorlunda ut. Här står flyg- och bilresor för stora utsläpp men också konsumtion av livsmedel och övriga varor. Bland övriga varor står elektronik och kläder för en betydande klimatpåverkan.

2023 antogs Borås Stads Miljöprogram. Miljöprogrammet har som mål att skapa samsyn och ett strukturerat arbetssätt i hela kommunkoncernen genom att utgöra en plattform som samordnar och utvecklar Borås Stads arbete med ekologisk hållbarhet.

3.2. Strategi

Borås Stads energi- och klimatstrategi syftar till att minska utsläppen av koldioxid och anpassa samhället till ett förändrat klimat. Strategin omfattar fyra viktiga grundpelare:

3.2.1 Delat ansvar

Samtliga förvaltningar och bolagsstyrelser som verkar i Borås Stad ska ta med strategin i sina respektive budgetar och verksamheter, både när det gäller att minska utsläppen av växthusgaser och att anpassa sig till klimatförändringarna.

3.2.2 Organisatoriskt stöd

Ett politiskt klimatråd och en klimatkommitté inrättades för att säkerställa framstegen i energi- och klimatstrategin och för att stödja stadens verksamhet. Klimatrådet består av politiker och verkar under kommunstyrelsen i kommunens organisatoriska hierarki. Klimatkommittén består av strateger, samordnare för klimatrelaterade frågor samt kommunens ekonomichef. Kommittén stödjer handlingsplaner och samordnar och driver genomförandet av dem. Den ansvarar också för att tillhandahålla ett brett utbud av praktiska verktyg för genomförandet och för uppföljningen av hur de används.

3.2.3 Systematiskt arbetssätt

Kommunala förvaltningar och bolag ansvarar för att genomföra systematiska klimatanalyser av sina verksamheter, de föreslår även förbättringsåtgärder samt prioriterar, genomför och utvärderar de föreslagna åtgärderna.

3.2.4 Prioriterade områden

Strategin kartlägger också prioriterade områden som har stora möjligheter att minska sina utsläpp och anpassa sig till klimatförändringar. Här ingår transport- och byggsektorer, energiförsörjning och energiförbrukning samt resurseffektiv konsumtion och produktion.

Strategin fastslår nio prioriterade fokusområden som varje verksamhet inom kommunkoncernen ska arbeta utifrån; fem rör minskad klimatpåverkan och fyra klimatanpassning. Varje nämnd och bolagsstyrelse har ansvaret att ta fram en handlingsplan baserat på strategin. Stöd och guidning i arbetet ges av en grupp experter och samordnare inom Borås Stad. Nedan följer de fem strategierna för minskad klimatpåverkan. Se avsnitt 3.8. för klimatanpassning.

Fossilfri vägtrafik

Utsläppen från vägtrafik är den största lokala utsläppskällan och minskar för långsamt, trots att det finns beprövade lösningar och fattade beslut. Arbetet med att minska Borås Stads egna utsläpp från persontransporter, arbetsfordon och upphandlade transporter har hög prioritet. Borås Stad ska även skapa förutsättningar för privatpersoner och näringsliv att minska körsträckor, att skapa effektivare godstransporter, att kunna välja hållbara bränslen och el och att kunna välja gång, cykel och kollektivtrafik som transportsätt.

Resurseffektiv konsumtion och produktion

Inköp av resurskrävande varor, tjänster och mat står för en stor andel av boråsarnas individuella utsläpp och för Borås Stads klimatpåverkan. Arbetet med att minska dessa utsläpp går sakta och potentialen att agera med relativt enkla medel är stor. Borås Stads insatser ska fokusera på fem områden:

- Inköp av varor, livsmedel och tjänster ska ske med ökad prioritering på minskad klimatpåverkan och hållbar resursanvändning, cirkulära användningsmodeller och minskad avfallsmängd. En ökad prioritering kräver noggrann avvägning mot andra krav på kvalitet och hållbarhet.
- Öka arbetet med att sprida kunskap och inspiration och att skapa strukturella förutsättningar för invånarna att kunna konsumera mer hållbart och cirkulärt. Det hållbara valet ska vara självklart och lätt.
- Stödja det lokala näringslivet i en klimatomställning genom att erbjuda bland annat rådgivning och samordning.

- Stärka rollen som hållbar arbetsgivare genom att uppmuntra och underlätta för anställda att minska sitt klimatavtryck.
- Utbilda barn och unga till klimatsmarta boråsare. Klimathänsyn och hållbar livsstil ska bli en självklar del av vardagen för nästa generations boråsare.

Resurseffektiv energianvändning och försörjning

Utfasningen av fossil olja som basbränsle i uppvärmningssystemen har pågått länge. Samtidigt som de positiva satsningarna på fjärrvärme och kraftvärmeproduktion fortsätter dyker nya utmaningar upp. Borås Stad måste minska effekttoppar i användningen av värme och el, som ofta innebär beroende av fossil energi. För att främja en ökad produktion av hållbar el behöver Borås Stads kommunkoncern undersöka möjligheter att lagra energi över kort och lång tid. Utöver dessa två utmaningar behöver vi också fokusera på energihushållning. Även hållbara, förnybara bränslen och solceller har en miljö- och klimatpåverkan. Därför är en minskad energi- och resursanvändning alltid prioriterad.

Klimatsmart byggnation

Byggmaterial såsom traditionell betong, asfalt och stål samt byggprocesser är områden som orsakar stora utsläpp. Utsläppen mäts och åtgärdas för närvarande varken systematiskt eller i någon större omfattning. Borås Stad ska bli bättre på att välja och beställa byggtreprenader, byggmaterial och byggprocesser som är optimerade utifrån ett livscykelperspektiv. Byggnationen ska orsaka låga utsläpp under byggskedet, kräva låg energianvändning under drift och leda till ökad möjlighet till återbruk och återvinning vid rivning.

Ökad lagring och upptag av CO₂

Det räcker inte att minska utsläppen. Borås Stads kommunkoncern måste även se över möjligheterna att skapa så kallade negativa utsläpp, det vill säga upptag av koldioxid. Mark och skog som Borås Stad äger och förvaltar har potential att ta upp mer koldioxid. Genom ökat kunskapsutbyte mellan Borås Stad och andra aktörer kan alla parter utveckla sitt arbete med att optimera markanvändning och skogsbruk ur ett klimatperspektiv. Även tekniska åtgärder för att binda och lagra koldioxid ska undersökas och implementeras.

3.3. Organisation och ledning

Organisationsstrukturen för att realisera Borås Stads ambitioner om att uppnå en utsläppsminskning i enlighet med de politiskt beslutade målen och anpassa Borås till ett förändrat klimat består av flera delar.

3.3.1 Klimatråd

Klimatrådet är en politisk beredning under kommunstyrelsen. Alla partier som är representerade i kommunfullmäktige har en representant i rådet. Rådet bereder klimatrelaterade ärenden och är ett forum för kunskapsutveckling och dialog.

3.3.2 Klimatkommitté

Kommittén, som består av tjänstepersoner med miljö- och klimatstrategiskt ansvar, samordnar och följer upp arbetet med Borås Stads beslutade klimatmål och ser till att energi- och klimatstrategin genomförs. Kommittén är ett stöd till förvaltningar och bolag i deras klimatarbete och förmedlar relevant information till Klimatrådet, bland annat genom en årlig klimatrapport.

3.3.3 Klimatrapport

Varje år tar Klimatkommittén fram en klimatrapport. I klimatrapporten beskrivs Borås Stads aktuella klimatarbete samt möjliga åtgärder och rekommendationer för Borås Stads fortsatta arbete. Klimatkommitténs rekommendationer och åtgärdsförslag grundar sig i uppföljningar av Borås Stads miljömål, det interna klimatväxlingssystemet och energi- och klimatstrategin.

3.3.4 Klimatprat

Klimatprat är ett kontinuerligt samtal mellan boråsare, förtroendevalda och tjänstepersoner från Borås Stad. Klimatförändringarnas effekter och den nödvändiga omställningen till ett fossilfritt samhälle kräver stora insatser och att hela samhället samarbetar. Samtalet sker i olika former med regelbundna aktiviteter för att tillsammans driva på klimatomställningen i Borås.

3.3.5 Klimatneutrala Borås 2030

Sedan oktober 2021 är Borås Stad del i Viable Cities satsning Klimatneutrala Städer 2030 och Klimatneutrala Borås 2030 ska fungera som en pådrivare för klimatarbetet. Genom att utveckla inte minst innovativa arbetssätt och samverkansformer med de som lever och verkar i Borås stärks och utvidgas Borås Stads klimatarbete. I Klimatneutrala Borås 2030 samverkar Borås Stad, Navet Science Center, Science Park Borås, Borås Energi och Miljö AB och Fristadbostäder AB för en ambitiös och rättvis klimatomställning, där man vill engagera boråsare i klimatfrågan.

3.3.6 Innovationsteamet i Klimatneutrala Borås 2030

Det så kallade innovationsteamet i Klimatneutrala Borås 2030 fungerar som styrgrupp för satsningen och består av tjänstepersoner från de samverkande organisationerna. Borås Stad koordinerar det tvärsektoriella teamet som både utformar och genomför satsningen. Teamet utgör en unik och värdefull kontaktyta mellan de medverkande organisationerna.

3.3.7 Kopplingen mellan ekonomi och klimat

Borås Stad har sedan flera år tillbaka arbetat aktivt med att koppla ihop ekonomi- och klimatarbetet. En del av detta arbete har handlat om att klimat- och ekonomifunktionerna kartlagt kommunkoncernens gröna projekt. Arbetsgruppen har gått igenom investeringsbudgeten för att visa på vilka investeringar som är gröna. Det gemensamma arbetet har resulterat i att Borås Stad har publicerat ett eget ramverk för gröna obligationer. Borås Stad vill fortsätta arbetet med att öka den gröna andelen av den totala låneportföljen.

3.3.8 Klimatväxling

För att minska utsläppen av koldioxid och skapa en fossilbränslefri organisation arbetar Borås Stad sedan 2013 med klimatväxling. Det innebär att kommunala förvaltningar och bolag ska klimatkompensera sina koldioxidutsläpp från tjänsteresor med bil och flyg. Klimatkompensationen innebär att varje verksamhet betalar 1,50 kronor per kilogram fossil koldioxid. Avgiften ska i första hand användas för att minska koldioxidutsläpp i den egna verksamheten. Avgifter som inte används inom ett års tid debiteras till den gemensamma klimatkompensationsfonden. Förvaltningar inom Borås Stad som önskar genomföra mer omfattande åtgärder i syfte att minska Borås Stads klimatpåverkan kan ansöka om medel från klimatkompensationsfonden.

3.3.9 Utveckling av organisation och ledning

Under våren 2023 skedde en mindre omorganisation inom kommunkoncernen som påverkar miljö- och klimatstrategiska frågor. Samtidigt påbörjades en ny mandatperiod för den nya politiska ledningen. I samband med dessa organisatoriska förändringar har ett bra tillfälle uppstått att utvärdera och utveckla både organisationen och arbetssätten.

Borås Stad har under året antagit två styrdokument som är direkt kopplade till energi- och klimatstrategin: Borås Stads Miljöprogram och Trafikprogram. Miljöprogrammet ska fungera som en samlade plattform för att kunna driva på och sätta ramarna för det strategiska och systematiska arbetet med den ekologiska hållbarheten. Trafikprogrammet beskriver Borås huvudsakliga gatustruktur uppdelat på trafikslag och ger förslag på förbättringar. Ett av förslagen är ett stärkt och utvecklat arbete med mobility management.

Samhällsbyggnadsförvaltningen ska under 2023 och 2024 ta fram nya riktlinjer för hållbar byggnation, som ska ersätta Borås Stads träbyggnadsstrategi. Riktlinjerna ska i första hand ge stöd åt de byggande förvaltningarna och bolagen och syfta till att minska utsläppen kopplade till byggnation.

För fler uppdateringar, se avsnitt 7.1.

3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare

Samverkan och dialog är två viktiga element som återkommer i flera övergripande strategier för hur vi ska nå våra mål. För att åstadkomma en storskalig och jämställd klimatomställning är det viktigt att vi får med oss så många som möjligt på resan mot ett klimatneutralt Borås. Klimatomställningen berör och påverkar både social och ekonomisk hållbarhet; alla hållbarhetsdimensioner är tätt sammankopplade och bör förstås i ett sammanhang. Just därför behövs samverkan och dialog baserad på vetenskaplig fakta med människor i olika åldrar och med olika bakgrunder, som rör våra gemensamma klimatutmaningar. Borås Stad ska arbeta aktivt för att främja samverkan lokalt, bland annat genom att bjuda in andra intressenter till dialog från såväl näringsliv och akademi som civilsamhälle.

3.4.1 Näringslivssamverkan

Genom ett brett branschnätverk och olika företagskluster stöttar och stärker Borås Stads näringslivsavdelning det lokala näringslivet i hållbarhetsfrågor. Näringslivsavdelningen driver dessutom flera projekt som ska bidra till att snabba på omställningen till ett hållbarare Borås, bland annat inom IT, e-handel och logistik. Ett exempel från det sistnämnda området är projektet Autofreight II som genomförs tillsammans med bland annat Volvo Technology och Trafikverket. Projektet handlar om att testa HCT fordon (High Capacity Transport) som ska köra gods mellan hamnen i Göteborg och Borås/Ulricehamn i syfte att minska antalet transporter – och därmed också utsläppen – men bibehålla befintliga godsvolymer. Projektet ska även etablera en torrhamn för lagring av varor, där kringtjänster som omlastning och tullager ska testas.

Satsningen Klimatneutrala Borås 2030 driver på framtagandet av Borås Stads riktlinjer för hållbar byggnation genom att arrangera tvärsektoriella innovativa workshops hösten 2023 och våren 2024. Företagare från bygg- och rivningsentreprenader får möta fastighetsägare, arkitekter, politiker, akademiker och tjänstepersoner i syfte att diskutera hållbart byggande. Science Park, som är en del av innovationsteamet i Klimatneutrala Borås 2030, har under flera år genomfört innovationsprojekt kopplat till både hållbart byggande och cirkulära kvarter. Ett förväntat resultat av workshoparna är att riktlinjerna blir mer relevanta och att frågan om hållbart byggande får fart i Borås.

3.4.2 Akademi

Samverkan mellan offentlig sektor och akademien är en viktig framgångsfaktor i arbetet med systemtransformation. Borås Stad har under flera års tid arbetat med följeforskare i arbetet med innovation i offentlig sektor (se avsnitt 1.7.).

Högskolan i Borås är ett nav i det regionala innovationssystemet och den enda högskolan i landet där Science Park är en del av verksamheten. Borås Stad medverkar

i flera forskningsprojekt med ökad klimatnytta som huvudsyfte. Två av dessa handlar om cirkulärt och klimatreducerat betongelement i nybyggnation och att få Vård- och äldreförvaltningen i Borås Stad att minska mängden avfall från engångsmaterial av plast och matsvinn.

Borås Stad får regelbundna förfrågningar om att vara samarbets- eller projektpart i olika forskningsprojekt, vilket naturligtvis är glädjande och betyder att akademien ser att det finns potential i samverkan.

Borås Stad samarbetar med både Högskolan i Borås och Science Park i satsningen Klimatneutrala Borås 2030. Ett förväntat resultat av samarbetet är en etablerad samverkansmodell mellan offentlig sektor, akademien och näringslivet.

3.4.3 Dialog och samverkan med medborgare

Satsningen Klimatneutrala Borås 2030 har sedan start testat olika former av dialogmetoder med invånare från civilsamhälle och näringsliv. Satsningen har också utforskat samverkansmöjligheter med dessa aktörer - ett arbete som intensifierats under 2023. En återkommande dialogmetod är öppna panelsamtal till vilka åhörarna aktivt bjuds in till diskussionen. Klimatprat kallas detta återkommande publika evenemang som genomförs på olika platser och med olika teman och gäster. Syftet med Klimatprat är att skapa delaktighet kring klimatfrågan och att låta olika människor mötas. I utformningen och genomförandet av Klimatprat har Navet Science Center varit en aktiv part. Under 2024 ska Klimatneutrala Borås 2030 testa fler dialogmetoder - bland annat hackathon.

En omfattande enkätundersökning med tillhörande workshops har legat till grund för Borås Stads arbete med att ta fram strategier för utvecklingen av kommunens fyra serviceorter: Dalsjöfors, Fristad, Sandared och Viskafors. Över 2000 invånare har deltagit aktivt i arbetet som handlat om att tydliggöra hur Borås Stads klimatsmarta översiktsplans intentioner kan uppnås. Invånarnas input till arbetet har varit ovärderlig och den stora uppslutningen visar att dialogen kommunicerades på ett representativt sätt.

3.5. Klimatinvesteringsplan

Under 2024 kommer Borås Stad fortsätta arbetet med en klimatinvesteringsplan baserat på de riktlinjer och den kunskap som tillgängliggörs via Viable Cities. Klimatinvesteringsplanen kommer beskriva vilka investeringar som förväntas behöva genomföras av olika aktörer inom olika sektorer fram till 2030 samt uppskatta samhällskostnader och vinster för dessa. Klimatinvesteringsplanen kan utgöra ett hjälpmedel för prioritering av åtgärder och ett verktyg för att vi ska kunna minska våra utsläpp enligt målen.

3.6. Digitalt stöd för genomförandet

Vi behöver lära oss mer om hur digitalisering kan underlätta klimatomställningen och i vilka sammanhang digitala verktyg kan bidra till beteendeförändringar. Då en stor del av omställningen handlar om att underlätta för invånarna att leva utan negativ klimatpåverkan behöver fokus på digitalt stöd kopplas till detta.

3.6.1 Utveckling

Borås Stad ska fortsätta att utveckla digitala metoder i syfte att medvetandegöra klimatfrågan och sprida vetenskaplig fakta till våra invånare. Under 2023 har Klimatneutrala Borås 2030, med stöd från kommunikationsbyrå, tagit fram flera reklamfilmer med humoristisk underton. Därtill har en ny grafisk profil och ökad närvaro på de sociala medierna Facebook, Instagram och LinkedIn bidragit till att fler invånare fått ta del av klimatarbetet än tidigare. Ett förväntat resultat är att det nått vissa målgrupper, men inte alla; därför är målgruppsanalys, omvärldsbevakning och kontinuerlig uppföljning viktiga redskap för att successivt skala upp arbetet. Under 2024 fortsätter arbetet med att vidareutveckla denna digitala plattform.

3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner

3.7.1 Innovationer i offentlig sektor

Sedan 2013 har Borås Stad medverkat i en nationell uppstart av innovationer i offentlig sektor tillsammans med fem andra städer. Arbetet, som finansierats av innovationsmyndigheten Vinnova, har handlat om att testa och utveckla så kallade innovationsplattformar. Medverkande städer är Kiruna, Umeå, Stockholm, Göteborg, Lund och Borås. Projektet i Borås har utgjort ett partnerskap för hållbar stadsutveckling mellan RISE, Högskolan i Borås och Borås Stad.

Till hjälp i implementeringsarbetet har alla sex plattformsstäder fått stöd i att initiera ämnet innovationsledning (ISO 56002). I Borås har kommunstyrelsen och koncernledningen initierats i ämnet och tre olika tvärgrupper har fått ta del av innovationsledningsutbildningen. Borås har arbetat aktivt med Kiruna i detta arbete.

Alla sex städer har haft varsin följeforskare från forskningsinstitutet RISE med sig - från start 2013 till december 2023. Borås följeforskare har skrivit flera rapporter under projekttiden, som rönt uppmärksamhet nationellt (se bilaga för ett urval).

3.7.2 Regionalt och nationellt innovationsnav

Stor vikt läggs vid erfarenhetsutbyte med kommuner och andra aktörer i Västra Götalandsregionen och nationellt. Borås Stad ingår i nätverken Fossilfritt Sverige, Sveriges ekokommuner, Energikontor Väst, Klimat 2030 och Klimatkommunerna. I satsningen Klimatneutrala Borås 2030 förs en kontinuerlig dialog med andra städer i programmet Klimatneutrala Städer 2030, bl.a. Helsingborg, Borlänge och Växjö.

Under 2023 har det regionala utbytet intensifierats mellan Borås Stad, Göteborgs Stad, Mariestads kommun och Trollhättans Stad, som alla är medlemmar i Viable Cities. Under 2024 förväntas samarbetet leda till gemensamma evenemang och projekt.

3.8. Klimatanpassning

Klimatanpassningen kombineras med utsläppsminskningen i Borås Stads energi- och klimatstrategi. Arbetet med klimatanpassning har de senare åren accelererat med nya personella resurser, handlingsplaner och en skyfallskartering. Nedan följer delarna som rör klimatanpassning i Borås Stads energi- och klimatstrategi.

3.8.1 Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter

Borås Stad behöver integrera anpassningen i kommunkoncernens berörda verksamheter. Den kommunövergripande samordningen som berör klimatanpassningen ska fortsätta utvecklas med strukturell kunskapsfördelning och förankring i kommunkoncernen.

3.8.2 Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

Borås Stad ska genom fysisk planering öka samhällets förmåga att hantera klimatets förändringar. Kommunkoncernen ska utveckla kommunkoncernens fastighetsbestånd, både nya och befintliga bostäder och arbetsplatser, för att hantera ett varmare och blötare klimat. Borås Stad ska aktivt bidra till att det privata fastighetsbeståndet blir klimatanpassat.

3.8.3 Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

I ett förändrat klimat kommer vår infrastruktur utmanas. Funktionen av anläggningar och strukturer som säkrar grundläggande funktioner i samhälle behöver säkerställas så att de fungerar oavsett väder och klimat.

3.8.4 Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Borås Stad är den samlande kraften i kommunen för att hantera krissituationer, även i ett förändrat klimat. I kommunens risk- och sårbarhetsanalys ska aspekter för klimatanpassning tas med för att analysera hur samhället kan skyddas vid extrema väderhändelser.

3.9. Klimatsmart mobilitet

3.9.1 Styrdokument

I Borås Stads Energi- och klimatstrategi betonas vikten av att påskynda minskningen av Borås Stads egna utsläpp från persontransporter, arbetsfordon och upphandlade transporter. Borås Stad ska även skapa förutsättningar för privatpersoner och näringsliv att minska körsträckor, att skapa effektivare godstransporter, att kunna

välja hållbara bränslen och el och att kunna välja gång, cykel och kollektivtrafik som transportsätt. Nedan beskrivs några av de i nuläget prioriterade arbetsområdena.

I april 2018 antog kommunen den nu gällande Översiktsplanen. Planen utgår från att kommunen kommer att växa med ca 30 000 invånare fram till år 2040. Detta kan innebära att resor och trafik kommer att öka i motsvarande grad. Översiktsplanen lägger fast flera strategier som berör trafik- och transportområdet. Bland annat att framkomlighet och säkerhet ska säkerställas i vägnätet, att busstrafiken ska ges hög prioritet i stadsutvecklingen samt att gång- och cykeltrafik ska utformas med hög kvalitet. I översiktsplanen föreslås att en Trafikplan ska tas fram.

Istället för en Trafikplan har Borås Stad tagit fram ett Trafikprogram som antogs 2023. Trafikprogrammet beskriver Borås huvudsakliga gatustruktur uppdelat på trafikslag och ger förslag på förbättringar. Det analyserar vad vägsystemet klarar av och hur vi kan skapa nya väganslutningar för att göra en hållbar stadsutveckling möjlig med utrymme för mer gång-, cykel- och kollektivtrafik.

3.9.2 Kollektivtrafikerådet

Borås Stad har ett nytt råd – Kollektivtrafikerådet. Rådet är, precis som Klimatrådet, en politisk beredning under kommunstyrelsen. Alla partier som är representerade i kommunfullmäktige har en representant i rådet. Rådet bereder ärenden kopplat till kollektivtrafik och hållbart resande och är ett forum för kunskapsutveckling och dialog.

3.9.3 Cykling

I början av 2021 antog Kommunfullmäktige stadens Cykelstrategi som är ett övergripande dokument som ligger till grund för kommunens arbete med att utveckla cykling. I Cykelstrategin anges att Borås Stads mål för cykeltrafik är att cykelresornas andel ska öka till tolv procent år 2040.

Strategin pekar ut kommunens inriktning för cykelarbetet i fyra insatsområden:

- Cykelinfrastruktur, inklusive parkering
- Drift- och underhåll
- Kommunikation och Mobility Management (MM)
- Stöd och tjänster

Vartannat år tar Tekniska förvaltningen fram en Cykelplan. Planen styr vilka åtgärder inom cykel som kommer att genomföras de kommande åren. 2024 ska en ny Cykelplan vara färdig. Tekniska förvaltningen driver även ett Mobility Management-arbete med fokus på cykel där utåtriktade insatser ingår. Detta arbete behöver breddas och vidareutvecklas. Med ett nytt Trafikprogram på plats förväntas Mobility Management-arbetet accelerera.

3.9.4 Elektrifiering

Arbetet pågår med att samordna frågan kring laddinfrastruktur inom kommunkoncernen. Syftet är att utreda dels vad som krävs för kommunkoncernens egna transporter och dels vilken roll kommunen ska ta i elektrifieringen av transportsektorn.

3.10. Rapportering och uppföljning

Borås Stad följer varje år upp data om energi och klimat i arbetet med klimatrapporten. Nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta med strategin i respektive verksamhet och ansvarar för att följa upp respektive åtgärder. Resultatet av detta arbete redovisas också i den årliga klimatrapporten. Hur arbetet med strategierna fortlöper övergripande följs upp i samband med uppföljningen av Borås Stads miljömål eller motsvarande som Miljö- och konsumentnämnden ansvarar för.

Det finns ett behov av att sprida och tillgängliggöra informationen från uppföljningen och rapporteringen. Just nu är målgruppen begränsad; Borås Stad når inte ut till invånare i den utsträckning och omfattning som skulle behövas för att öka takten i omställningen.

Uppföljningen av Klimatkontraktet kommer att ske i enlighet med de riktlinjer som Viable Cities sätter.

4. Viable Cities åtaganden

Innovationsprogrammet Viable Cities genomförs i bred samverkan, för att bidra till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 som en del i det svenska åtagandet att uppfylla mål i Agenda 2030 och Parisavtalet. I detta ingår att vara internationella föregångare i städers omställning.

Viable Cities arbetar med en bredd av aktörer på tvärs över vetenskapliga discipliner, branscher och samhällssektorer. Det kopplar samman excellenta forskningsmiljöer med stora och små företag inom en rad branscher samt offentliga verksamheter och civilsamhällesorganisationer.

Inom ramen för den roll som Viable Cities har som strategiskt innovationsprogram kommer programmet att verka för följande:

4.1. Samordning Klimatkontrakt 2030

Det sker nu en allt snabbare mobilisering kring omställningen lokalt, nationellt och internationellt där klimatkontrakten används som verktyg. Det kräver en bättre förmåga att samordna arbetet och kontinuerligt vidareutveckla kontrakten för att

åstadkomma; uppskalning, breddning, replikerbarhet, prioritering samt en mer effektiv samordning av möten och dialoger mellan aktörerna.

Viable Cities programkontor utvecklar därför en samordningsfunktion för Klimatkontrakt 2030 i Sverige för att ytterligare stödja processen med klimatkontrakt där myndigheternas, kommunernas och övriga relevanta aktörers åtaganden utvecklas och vässas steg för steg. Detta görs parallellt med insatser för implementering och skalning för att på ett bättre sätt att driva på omställningen. Samordningsfunktionen ska stödja uppbyggnaden av aktörernas gemensamma förmåga till omställning från kunskap till implementering och utveckla processen för klimatkontrakten till nästa nivå – såväl i ett lokalt, nationellt som internationellt sammanhang.

Samordningsfunktionen ska höja kunskapen och skapa bättre möjligheter för kommuner och aktörer att på lokal nivå dra nytta av och utveckla arbetssätt för att tillvarata de omfattande policypaket på EU-nivå som är ett resultat av European Green Deal (exempelvis Fit for 55 och taxonomiförordningen för hållbara investeringar).

4.2. Smart policyutveckling

Viable Cities avser fortsatt vara en mobiliserande aktör kring policy och regelverk med tillhörande insatser inom smart policyutveckling. Dels handlar detta om att ge kommuner bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städers klimatomställning (exempelvis policypaketet Fit for 55). Dels innefattar det processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen. Detta kopplar till myndigheternas åtaganden (se avsnitt 5.1) samt utvecklingsarbetet kring systemdemonstratorer (se avsnitt 6.5).

4.3. Innovation

Viable Cities avser utveckla sin roll som föregångare och intermediär (systemkopplare, mellanrumsledare, gränsgångare) för att stärka de koordinerande, mobiliserande och faciliterande insatserna i det framväxande ekosystemet för missionen om Klimatneutrala städer med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

För att underlätta för kommuner att implementera innovation som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att kroka arm med andra strategiska innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av Klimatkontrakt 2030. Det gäller framför allt inom mobilitet, energi, byggd miljö, cirkulär ekonomi, hälsa och digitalisering. Utifrån samarbetsavtalet som finns med det strategiska innovationsprogrammet Drive Sweden kring klimatsmart mobilitet kommer samverkan utvecklas ytterligare med såväl städer som myndigheter kring detta

område, inte minst med Trafikverket. Inom digitalisering för klimatomställning kommer arbetet utvecklas vidare med det nyligen inrättade Urban Twin Transition Centre.

4.4. Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja kommuners behov av finansiering av klimatomställning och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter och andra aktörer som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

- Viable Cities kommer fortsätta arbeta med utvecklade former för finansiering kopplat till Klimatkontrakt 2030 med de 23 städerna och de sex myndigheterna som är involverade i detta.
- Viable Cities kommer tillsammans med myndigheterna utveckla arbetet inom samordnad finansiering genom olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 5.3 Samordnad finansiering.
- Viable Cities arbetar vidare med att utveckla former för klimatinvesteringsplaner för städer med sikte på att stödja samtliga städer i satsningen Klimatneutrala städer 2030 samt som en del i det internationella arbetet med missionen och tillgängliggöra insikter och verktyg för många fler.

4.5. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer

Viable Cities samverkar nära med de stödstrukturer som byggs upp kring EUs mission om klimatneutrala städer 2030 – såväl plattformen för genomförande av EUs mission, NetZeroCities som CapaCITIES, som syftar till att bygga nationella plattformar i fler länder, som partnerskapsprogrammet Driving Urban Transitions (DUT). Viable Cities är också delaktiga i diskussionen på EU-nivå om närmare samverkan och synergier med system-missionen om klimatanpassning (Adaptation to Climate Change), liksom med "New European Bauhaus".

5. Myndigheternas åtaganden

Myndigheterna åtar sig att samverka inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Myndigheterna bidrar på så sätt till syftet med det missionsdrivna arbetet att ställa om till klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Under 2024 fortsätter myndigheterna att utveckla stödjande strukturer och nya arbetssätt för en mer sammanhållen, strategisk och lärande utvecklingsprocess. I denna fungerar Rådet för hållbara städer som ramverk och strategiskt forum för myndighetssamverkan, Svensk modell för Hållbar utveckling, som operativ plattform för myndighetssamverkan och Klimatkontrakt 2030 som gemensamt innovations- och testlabb för de 23 städerna och myndigheterna.

Som en del av det kommer Klimatkontraktmyndigheternas innovationsteam tillsammans ansvara för att driva följande innovationsprocesser: Policylab (5.1), Systemdemonstratorer (5.2) och Lokal portföljanalys (5.3). Arbetet innebär även medverkan i Transition Lab som Viable Cities faciliterar. Myndigheterna avser att på Arena klimatkontrakt, mötesplatsen för dialogverkstad mellan kommunerna och myndigheterna, under 2024 särskilt fokusera på utvecklingen av Klimatkontrakt 2030 som innovation av governance. (se 6.1)

Myndigheterna åtar sig att fortsätta det gemensamma arbetet kring följande utveckling under 2024 för att stödja kommunernas klimatomställning:

5.1. Smart policyutveckling

Tillsammans med kommunerna samverkar myndigheterna för att identifiera och bidra till utvecklingen mot mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel för hållbar stadsutveckling och klimatomställning samt öka förståelse och kunskap om befintliga regelverk. Med kommunernas utvecklingsbehov i en accelererad klimatomställning som fokus, ska processen fortsatt bygga på proaktiv dialog och ömsesidigt lärande.

Under 2024 fortsätter arbetet med policylabb inom ett eller flera av de identifierade utmaningsområdena: inkluderande och hälsofrämjande mobilitet, markanvändning och markanvisning, energiplanering- och energieffektivisering samt cirkulära resurs- och materialflöden. Ett gemensamt utvecklings- och planeringsarbete pågår genom samverkan och dialoger för att förtydliga policyutmaningar och identifiera huvudaktörer, samt säkerställa omställningspotential av policylabb.

5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling

Myndigheterna finansierar insatser för forskning, innovation, utveckling och systeminnovation som stödjer en snabbare klimatomställning. Myndigheternas stöd riktar sig till olika typer av forskning, innovation, tillämpning och demonstration och till viss del investeringsstöd. Stöd tillhandahålls genom öppna utlysningar och andra former såsom till exempel beställarnätverk, behovsägarnätverk och innovationsupphandling.²

Under 2024 åtar sig myndigheterna att fortsatt utveckla och finansiera nya typer av insatsformer, såsom: Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer, (Läs mer under 6.5) och Urban Twin Transition Center² för digitalisering som ger bättre stöd för städernas klimatomställning.

² Se [pressmeddelande från Internetstiftelsen](#)

5.3. Samordnande insatser kring finansiering

Myndigheterna utvecklar löpande samordningen kring insatser som pågår inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning för att skapa bättre framförhållning och samlad information.

Baserat på den innovationsprocess om metodutveckling för lokala portföljanalyser som genomfördes 2023 avser myndigheterna att under 2024 leverera sammanställda utdata från vissa av myndigheternas finansiering till samtliga 23 kommuner. Innovationsarbetet kommer även att fortsätta under 2024 i syfte att dels höja kvaliteten och täckningen av levererade data, dels genom ett eller flera fördjupningsprojekt i samarbete med vissa intresserade kommuner för att effektivisera processen och öka nyttan hos mottagarna. Det långsiktiga målet med portföljanalyserna är att arbetet ska bidra i arbetet med städers klimatinvesteringsplaner.

Hållbarstad.se är Rådet för hållbara städers gemensamma webbplats.

Här har myndigheterna åtagit sig att löpande publicera information om finansieringsmöjligheter och utlysningar samt samlat kunskapsstöd från alla ingående myndigheter som är med i Rådet för hållbara städer³.

5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer

Myndigheterna ingår och arbetar med flera olika europeiska initiativ för att stödja utvecklingen av hållbara städer och samhällen.

I arbetet med att stödja svenskt deltagande i forskningsprogrammet Horisont Europa 2021–2027 ingår att bidra i utformning av utlysningar och aktiviteter samt informera och ge råd till aktörer som planerar att delta i ansökningar i olika europeiska satsningar. Myndigheterna samverkar även i genomförandet av EU:s regionala utvecklingsfond 2021–2027 med insatserna för hållbar urban utveckling.

Myndigheterna fortsätter medverka i partnerskapet Driving Urban Transitions to a Sustainable Future (DUT) där utlysningar och andra aktiviteter inom området hållbar stadsutveckling kommer att vara aktuellt under de kommande åren samt EU-kommissionens satsning "New European Bauhaus",⁴ European Urban Initiative (EUI)⁵ och Urbact⁶.

³ Boverket, Energimyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Formas, Länsstyrelserna, Myndigheten för delaktighet, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes (Statens centrum för arkitektur och design) Statens konstråd, Sveriges Kommuner och Regioner, Tillväxtverket, Trafikverket och Vinnova

⁴ New European Bauhaus lyfter fram betydelsen av estetiska, sociala och kulturella värden i den gröna omställningen

⁵ European Urban Initiative, är en hubb för hållbar stadsutveckling på EU-nivå. EUI ska erbjuda stöd till städer för att förbättra och öka sin kapacitet i att utforma strategier, policyer och projekt för hållbar stadsutveckling. (urban-initiative.eu)

⁶ Urbact är ett europeiskt samarbetsprogram för utbyte och lärande inom hållbar stadsutveckling, Tillväxtverket.

Myndigheterna bidrar även för att utveckla stödjande funktioner för de städer som valts ut att ingå i missionen på EU-nivå om 100 klimatneutrala städer 2030. Ett exempel är programmet "CapaCITIES"⁷. Genom "CapaCITIES" initieras och stärks nationella förändringsprocesser för att etablera nationella nätverk och styrningsstrukturer.

6. Strategiska utvecklingsprojekt 2024

De strategiska utvecklingsprojekten är viktiga acceleratorer för framväxten av ett ekosystem kring missionen om Klimatneutrala städer 2030 och utgör en gemensam plattform och arena för samverkan och lärande.

Under 2024 kommer följande strategiska utvecklingsprojekt att bedrivas inom Viable Cities Transition Lab, med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

6.1. Governance

Utvecklingen inom governance för klimatomställning, både på lokal nivå och mellan lokal, nationell och även EU-nivå, är grundläggande för en bredare kraftsamling och effektivare systemförändringar. Det handlar om att koordinera och leda olika aktörer på olika nivåer i syfte att snabba på klimatomställningen och bromsa klimatförändringarna för att kunna bygga en hållbar framtid. Governance innebär att många aktörer på olika styrnivåer arbetar tillsammans för att gemensamt gå bortom det man som enskild aktör har direkt rådighet över för att förverkliga mål och mission. Det innebär ett systemskifte mot ett helhetstänkande inom offentlig förvaltning och en mer nätverksbaserad styrning. Governance syftar på processen och strukturen för att styra, leda och reglera en organisation, ett samhälle eller ett system. Det handlar om hur beslut tas, hur mandat och ansvar fördelas, och hur regler och riktlinjer upprätthålls och efterlevs. Det är en komplex process som involverar politiska, ekonomiska, tekniska och sociala aspekter som i sin tur kräver samarbete och engagemang från en bredd av samhällsaktörer.

Inför 2024 finns ett fortsatt stort utvecklingsbehov för en djupare förståelse för vad transformativ governance innebär och hur kommuner och städer kan arbeta med det i praktiken. Med erfarenheter och insikter från de första stegen kommer ett gemensamt analysstöd för klimatkontrakt att vidareutvecklas. Detta är ett arbete som måste ske i nära samarbete mellan Viable Cities, myndigheterna och kommuner. Arbetet kommer att samordnas av programkontoret som säkerställer ett förstärkt fokus på analys och uppföljning inom Arena Klimatkontrakt under 2024.

⁷ Energimyndigheten och Viable Cities deltar

Mobiliseringen med hjälp av Klimatkontrakt 2030 har visat sig vara framgångsrikt och kommer fortsätta utvecklas för att ytterligare stärka, skala upp, bredda och snabba på omställningsarbetet. Det krävs en tydligare behovsorientering / prioritering och skarpare åtaganden från flera håll; från de nationella myndigheterna, från kommunerna och också kopplat till Viable cities roll / åtaganden.

Klimatkontraktet är ett nytt och innovativt verktyg för governance som bygger en långsiktig strategisk process från lokal till internationell nivå utifrån den gemensamma missionen om klimatneutrala och hållbara städer 2030.

6.2. Klimatinvesteringsplaner

En grundtes i missionsdriven innovation är att staten och offentliga organisationer på olika nivåer i samhället tar en aktiv roll i att samskapa och omforma marknader i samspel med näringslivet och andra samhällsaktörer som akademi och civilsamhälle.

Klimatinvesteringsplaner är en central del i arbetet med en utvecklad governance för missionen och under 2024 kraftsamlar vi inom Klimatinvesteringsplaner på flera områden; analyser och test om hur klimatinvesteringsplaner kan kopplas till ordinarie beslutsprocesser, inklusive färdplaner för klimatneutralitet på stadsnivå, analyser av nödvändiga klimatinvesteringar inom områden med stor påverkan på klimatutsläpp, exempelvis värme/kyla, mobilitet, mat osv, ekonomiska analyser av multipla nyttor av klimatomställning, exempelvis där klimatomställning kan bidra till såväl kostnadsbesparingar som kvantifierade nyttor som exempelvis ökad hälsa, fler arbetstillfällen, trygghet etc., hur hållbarhetsindikatorer kan införlivas mer systematiskt inom kommersiell förvaltning och kontraktshantering.

Under 2024 vidareutvecklas Viable Cities finansiella dashboard och införlivar investeringsplanssidan, finansiella indikatorerna och de finansieringsflöden som tillhandahålls av olika nationella myndigheter (se avsnitt 5.3). Funktionerna hos olika finansiella instrument kommer att kartläggas och ett antal lärcase startar där finansiella färdplaner tas fram. Dessutom kommer en utvecklad samverkan med investerare för att diskutera hur man mobiliserar privat finansiering för klimatneutrala städer.

Arbetet med Klimatinvesteringsplaner i Sverige hänger nära samman med vad som händer inom plattformen för genomförande av missionen om klimatneutrala städer på europeisk nivå, NetZeroCities.

6.3. Konkurrenskraft genom omställning

En stark mobilisering för omställning till klimatneutralitet kan ge förutsättningar för företag i Sverige att utveckla nya affärsstrategier, och helt nya marknader, som i sin tur ger konkurrenskraft genom att driva en omställning till ett klimatneutralt

och hållbart samhälle. Detta är avgörande för Sveriges ambition att vara världens första fossilfria välfärdsland och vårt klimatpolitiska ramverk. Företagens roll i klimatomställningen är central, både som stora utsläppare av växthusgaser men också som leverantör av lösningar för klimatomställning och klimatanpassning.

Under 2024 krafsamlar Viable Cities inom initiativet Klimatkonkurrenskraft för att tillsammans med en rad andra aktörer utforska vilka systemiska förändringar som kan accelerera samverkan kommun-näringsliv för att uppnå missionen klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser. Samverkan med de myndigheter som signerar Klimatkontraktet är i detta arbete centralt för att kunna driva policyförändringar. Initiativet är främst riktat mot de 23 städer som signerar Klimatkontrakt 2030, med målsättningen att skapa kunskap som kan användas i alla svenska kommuner.

Syftet är att tillsammans krafsamla kring viktiga insatsområden kopplat till städernas omställningsresor där företagen mobiliseras och är systematiskt engagerade. En viktig del i arbetet är att stärka varandra i att möta de möjligheter och utmaningar som EUs satsning på bland annat "Fit for 55" innebär. Exempel på insatsområden är upphandling, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling och etablering. I arbetet ingår att granska möjligheten att använda kommunala policydokument som upphandlingspolicy, näringslivsprogram och samt ägardirektiv för kommunala bolag för att driva utvecklingen. I arbetet samverkar Viable Cities även med näringslivsorienterade organisationer och initiativ på internationell, nationell och regional nivå där en viktig aspekt är en rättvis och inkluderande omställning.

6.4. Medborgarengagemang

Nuvarande samhällsutmaningar innebär att flera kriser sammanfaller med klimatkrisen. Det gäller bland annat pandemin, kriget i Ukraina, kriser vad gäller energi, mat, råvaror och kritiska mineraler, biodiversitet och demografi. Utmaningarna förstärks av att vi samtidigt upplever en demokratisk utveckling där en växande andel av befolkningen känner sig utanför.

Under 2024 att vidareutvecklas samarbetet mellan städer, myndigheter och andra aktörer för att skapa förutsättningar för medborgarengagemang i klimatomställningen. Inte minst genom utveckling av nya former av medborgarinvolvering i lokala klimatkontrakt och samspel med europeiska satsningar på området.

Under 2024 mobiliseras ett antal lärcase, tester och satsningar inom medborgardeltagande som syftar till att ge reellt inflytande till medborgarna för att snabba på klimatomställningen.

Detta ökar behovet av satsningar som syftar till inkludering och att sätta medborgarna i centrum för omställningen till klimatneutralt och hållbart samhälle, bland annat genom nya former för medborgarinvolvering (exv medborgarråd) och utveckling av attraktiva livsmiljöer (exv New European Bauhaus) och politik för gestaltad livsmiljö. Medborgarnas kunskap och expertis måste tas tillvara i de beslut som påverkar deras liv, och dessa beslut måste förankras med det stora flertalet för att kunna leda till åtgärder och förändringar i den takt och omfattning som krävs.

6.5. Systemdemonstratorer

Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer är ett strategiskt utvecklingsprojekt inom Klimatkontrakt 2030. Förväntan på systemdemonstratorerna är att de ska ha en väsentlig roll i städernas förmåga att snabba på omställningen samt skapa hög synlighet och engagemang lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Satsningen har en tydlig inriktning mot missions-orienterad innovation, och betonar tydligt vikten av systemperspektiv i omställningsarbetet. En viktig del i insatsformen är ett portföljtänk, där flera åtgärder, initiativ och experiment tillsammans utgör en större helhet. Systemdemonstratorerna tar sin utgångspunkt i centrala områden i Klimatkontrakt 2030 och är tänkta att bidra till utveckling av kontraktet utifrån insikter från arbetet.

Viable Cities och myndigheterna åtar sig att bidra till att systemdemonstratorerna lyfts i viktiga sammanhang på nationell och internationell nivå samt att dra nytta av insikterna från systemdemonstratorerna i syfte att möjliggöra uppskalning. Samtliga kommuner inom Klimatkontrakt 2030 åtar sig att dra nytta av insikterna från systemdemonstratorerna i syfte att möjliggöra uppskalning.

6.6. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt

Under 2024 sker en fortsatt mobilisering och utveckling för att stärka kopplingen mellan det svenska och europeiska arbetet med missionen klimatneutrala städer 2030. Det sker inom en rad initiativ som involverar såväl städer, myndigheter som Viable Cities som program. Exempel är NetZeroCities (som är en plattform för genomförande av Cities Mission, med utvecklingsarbete kring bland annat Climate City Contract och Climate Investment plans), partnerskapet Driving Urban Transitions (med forsknings- och innovationsprojekt inriktade mot 15-minutersstaden, energipositiva stadsdelar och cirkulär urban ekonomi) samt CapaCITIES (som utvecklar nationella stödplattformar likt Viable Cities i fler europeiska länder).

New European Bauhaus-initiativet lanserades av EU-kommissionen i januari 2021, och kopplar samman EUs gröna giv med vår byggda miljö. I genomförandeplanen för Cities Mission pekar EU-kommissionen på att EUs Climate City Contract ska möjliggöra medverkande städer att integrera och stärka värden och principer i New European Bauhaus-initiativet i sina planer för klimatneutralitet. Arbetet kring

New European Bauhaus sker i samverkan med Boverkets (Rådet för hållbara städer) regeringsuppdrag att samordna Sveriges medverkan i New European Bauhaus.

På ett liknande sätt som EU mobiliserar 112 städer sker ett samarbete i Urban Transitions Mission inom det globala initiativet Mission Innovation, där en första etapp avser att samla cirka 300 globala städer.

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering

Viable Cities och kommunen är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Viable Cities tar fram underlag för en årlig uppföljning på kommunal och nationell nivå.

7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen

7.1.1 Ett ramverk för gröna obligationer

Borås Stad har under 2023 publicerat ett eget ramverk för gröna obligationer och en kommitté för grön finansiering har etablerats. Kommittén ska framförallt leta fram och godkänna investeringsprojekt som lever upp till ramverket, men också vara proaktiva så att de investeringar som görs ställer nödvändiga krav för att uppnå kriterierna. Arbetet innebär att expertis inom klimat och ekonomi jobbar tätt tillsammans för att säkerställa att alla nya investeringsprojekt som har möjlighet att bli gröna också blir det. Borås Stad vill ständigt öka den gröna andelen av den totala låneportföljen.

7.1.2 Nytt Miljöprogram på plats

2023 antogs Borås Stads Miljöprogram. Miljöprogrammet har som mål att skapa samsyn och ett strukturerat arbetssätt i hela kommunkoncernen genom att utgöra en plattform som samordnar och utvecklar Borås Stads arbete med ekologisk hållbarhet. Med programmet på plats kommer Borås Stad kunna utveckla klimatarbetet ytterligare.

7.1.3 Nya riktlinjer för hållbart byggande

Samhällsbyggnadsförvaltningen ska under 2023 och 2024 ta fram nya riktlinjer för hållbar byggnation, som ska ersätta Borås Stads träbyggnadsstrategi. Riktlinjerna ska i första hand ge stöd åt de byggande förvaltningarna och bolagen och syfta till att minska utsläppen kopplade till byggnation.

7.1.4 Strategisk utveckling av Viskafors, Sandared, Fristad och Dalsjöfors

Borås Stad översiktsplan anger att kommunen ska ha en femkärnig struktur. Syftet är att skapa närhet för de som bor i orter och på landsbygd till

vardagsservice, kollektivtrafik, mötesplatser och andra nödvändiga funktioner som gör att vardagslivet fungerar. En flerkärnig struktur gör också att kommunens samhällsstruktur blir mer robust och att Borås centrala delar avlastas. Arbetet har präglats av digitala enkäter, workshoppar och dialoger med invånare.. Fler än 2000 personer har deltagit i arbetet och inkommit med synpunkter eller kunskap. En del av det inkomna materialet handlar om trafik och i synnerhet kollektivtrafik och cykel. Det finns ett stort behov av att kunna cykla mellan orter och inom orter på ett tryggt sätt. Insikten är viktig för innovation, där nationella myndigheter - i första hand Trafikverket - skulle kunna göra stor nytta för våra invånare.

7.1.5 Omorganisation och ny tjänst

Under våren 2023 skedde en omorganisation inom kommunkoncernen och det kommunövergripande strategiska miljö- och klimatarbetet koordineras nu från Samhällsbyggnadsförvaltningen. På samma förvaltning återfinns nu även samhällsplanerings- och mark och exploateringsfunktionerna, vilket förväntas bidra till en mer sammanhållen samhällsbyggnadsprocess.

I samband med omorganisationen uppstod en helt ny miljöstrategisk tjänst med fokus på cirkulär ekonomi. Tjänsten ska fokusera på att införliva avfallsplanen.

7.1.6 Citylogistik

MoLo Hubs är ett nytt EU- och VGR-finansierat citylogistikprojekt som drivs av näringslivsavdelningen i Borås Stad och bygger på att skapa flexibla hubbar med servicetjänster som näringsidkare och boende i staden behöver och efterfrågar. Projektet bygger vidare på lärdomarna från ett tidigare samverkansprojekt - Good Goods - som undersökte tysta och klimatsmarta logistik- och avfallslösningar i stadskärnan.

7.1.7 Energisamverkan

GRITH är ett nytt EU- och VGR-finansierat energisamverkansprojekt som drivs av näringslivsavdelningen i Borås Stad. Viareds industriområde är utvalt som utgångspunkt. Med hjälp av branschspecifika experter och i samverkan med företagare och fastighetsägare ska solenergipaneler installeras. Projektet ska även identifiera långsiktiga, hållbara och lönsamma lösningar för fastighetsägare och företagare. Målet är att skapa olika skalbara och implementerbara samverkansmodeller, som kan appliceras på andra områden i och runt staden.

7.1.8 Borås Energi och Miljö driver på för mer biodrivmedel

Borås Energi och Miljö AB är ett av Borås Stads kommunalt ägda energibolag. Bolaget har som mål att ersätta samtliga fossila bränslen med förnybara i linje med internationella och nationella klimat- och miljömål. Som en del i arbetet producerar bolaget biogas i en biogasanläggning. Det producerade fordonsbränslet, som 2022

innehöll 33,7 procent biogas och resten fossilgas (naturgas), går dels till den interna fordonsflottan, dels till två publika tankstationer.

Under 2022 ökade produktionen av biogas och bolaget slöt ett samarbetsavtal med STI som innebar att STI, med start från och med årsskiftet 2022/2023, skulle ta över både förädling av rågas (biogas) till fordonsgaskvalité och efterföljande försäljning till konsument. STI tog också över bolagets två publika tankstationer på Åhaga och Hulta.

7.1.9 FRIBO tar ledningen

Trygghetsboendet Prästhöjden är en investering för FRIBO (Fristadbostäder, ett av Borås Stads bostadsbolag) som motsvarar 2 årsomsättningar och som är byggt med trä rakt igenom. Detta är företagets andra stora massivträprojekt. Såväl stommen som insidan och utsidan av huset består av det förnybara byggmaterialet. Materialval och tekniska lösningar har gjorts för minsta möjliga klimatpåverkan sett ur ett livscykelperspektiv. Prästhöjden är ett bygge där långsiktigheten fått följa med hela vägen och där all projektering är gjord i ett 100 årsperspektiv. FRIBO har strävat i flera år att bli fossilfria i den egna verksamheten vilket uppnåddes hösten 2022. Långsiktigt finns en idé om att vara självförsörjande på el.

7.1.10 2023 års kommunrankningar

Borås Stad kom på 7:e plats i Cykelfrämjandets årliga kommunvelometer, vilket är den historiskt bästa rankningen någonsin för kommunen. I Dagens Industris stora kartläggning över Sveriges bästa mobilitetsstäder kom Borås Stad sist.

7.1.11 Klimatneutrala Borås 2030 – Borås Stads utåtriktade klimatarbete

Under året som gått har innovationsteamet i Klimatneutrala Borås 2030 fortsatt att utveckla satsningen och rekryterat fler intressenter till dess olika delar. De samverkande organisationerna i Klimatneutrala Borås 2030 har alla bidragit till satsningens framgång. Nedan följer de viktigaste uppdateringarna för satsningen, i punktform:

- Ett byggnätverk med fokus på hållbara byggfrågor har startats.
- Ett samarbete med Science Park, Byggföretagen och Fastighetsägarna har etablerats kopplat till Borås Stads arbete med de nya riktlinjerna för hållbart byggande. Klimatneutrala Borås 2030 har under 2023 bjudit in branschen, akademien och politiken till två dialogtillfällen. Under 2024 förväntas samarbetet leda till fler evenemang.
- Navet Science Center och Science Park har tagit fram hållbarhetsutbildningar för Borås Stads Grundskoleförvaltning, riktade till pedagoger och chefer. Därtill har Navet Science Center utformat en kompetenshöjande halvdagsutbildning för Samhällsbyggnadsförvaltningens personal som genomfördes under hösten 2023. Under 2024 förväntas samarbetet leda till fler utbildningsinsatser.

- Klimatneutrala Borås 2030 gjorde 2023 en kommunkartläggning av Mobility Management-arbetet och genomförde ett regionalt pilotprojekt tillsammans med bland annat Trollhättans Stad. Projektet undersökte invånarens drivkrafter kring cykling. Borås Stads antagna Trafikprogram möjliggör nu en kommunövergripande kraftsamling av Mobility Management-arbetet där lärdomarna från kartläggningen och projektet kan tas vidare.
- Klimatprat har arrangerats 6 gånger sedan satsningen startade. Därtill har andra former av evenemang arrangerats, bland annat konserter, inspirationsföreläsningar och leksaksswopping.
- En plan för hållbara evenemang tas fram tillsammans med Borås Stads destinationsbolag Borås TME. Planeringen inför SM-veckan i Borås 2025 används som hävstång i arbetet.
- Tillsammans med Göteborgs Stad, Mariestads kommun och Trollhättans Stad tar Klimatneutrala Borås 2030 sats för regional samverkan.
- Satsningen når nu fler via sociala medier och ny grafisk profil.

7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen

Förändringsvilja och mod finns hos företag, invånare, inom akademien och politiken. Kommunens roll är både att skapa delaktighet i hållbarhetsfrågan och att bidra till klimatsmarta samhällslösningar, men utan samarbete med andra aktörer kan kommunen bara komma en bit på vägen. Tvärsektoriell dialog och samverkan är därför nödvändigt för ökad klimatnytta.

7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities

Under 2023 har Viable Cities arbete med att underlätta processen kring klimatkontrakt utvecklats. Viable Cities som program har också förberett en ny flerårig fas i programmet. Dessutom har ett betydande utvecklingsarbete skett kring klimatinvesteringsplaner och den nya insatsformen systemdemonstratorer har tagit nya steg. I det internationella samarbetet kring missionen har en process på EU-nivå kring klimatkontrakt etablerats och flera svenska städer har haft framgång i att bli delaktiga i arbetet med missionen om klimatneutrala städer med finansiering från Horisont Europa.

7.3.1 Processen kring klimatkontrakt

Under 2023 har arbetet gått vidare med att utveckla Viable Cities roll som underlättare av processen kring klimatkontraktet i samspel med de 23 städerna och 6 myndigheter som hittills är signatörer. Vidareutveckling har gjorts av plattform för snabbare lärande genom Viable Cities Transition Lab Forum, City Labs, Klimatfrukostar och en rad olika format för möten mellan städer och myndigheter och andra aktörer. Vidare har samspelet med de signerande myndigheterna utvecklats för att fördjupa

processen med Klimatkontrakt 2030 ytterligare. Parallellt har arbetet fortsatt i de 23 städerna med att utveckla olika former av lokala klimatkontrakt som en del i att mobilisera lokala omställningsarenor med företag, offentlig verksamhet, akademi och forskningsinstitut och civilsamhälle. Mobiliseringen på EU-nivå med de 112 städer som är föregångare i missionen om klimatneutrala städer 2030 har också inneburit en process med att etablera klimatkontrakt där Viable Cities är delaktiga. Viable Cities ser ett ökat behov av att skapa synergier och arbeta med att utveckla stödet till lärande mellan städer och vidareutveckla gränssnitten mellan lokal, nationell och internationell nivå. Allt för att stärka den kollektiva förmågan till omställning.

7.3.2 Strategiskt arbete inför ny fas av programmet

Att på olika sätt skala upp relevanta satsningar för större effekt och snabbare takt i omställningen är en avgörande del i Viable Cities arbete framåt. Dessutom står det klart att det fortsatta arbetet behöver ske i en situation där multipla kriser sammanfaller med klimatkrisen. Under året har ett omfattande strategiarbete genomförts som förberedelse inför nästa fleråriga fas i programmet. Viable Cities har i oktober lämnat in en ansökan om att bli ett av programmen inom den nya missionsinriktade programformen Impact Innovation. Parallellt lämnas underlag in för nästa fas som strategiskt innovationsprogram där en utvärdering av programmets första sex år färdigställts. Viable Cities har också på olika sätt lämnat inspel till regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan, den kommande forsknings- och innovationspropositionen och bidragit till SKRs beredning⁸ om hur kommuner och regioner kan förbättra och intensifiera arbetet med klimatanpassning och minskad klimatpåverkan.

7.3.3 Strategiska insatser för uppskalning och acceleration

Som en del i arbetet med klimatkontrakt har ett fortsatt utvecklingsarbete med klimatinvesteringar för städers omställning skett både i Sverige och i det Europeiska samarbetet. Inom ramen för detta har också dialogen utvecklats med relevanta finansaktörer. Under året har även arbetet med digitalisering intensifierats och i november etablerades Urban Twin Transition Centre i samverkan med Viable Cities. Arbeta har också inletts med att förbereda processer för ökat medborgarengagemang / -deltagande för att skapa metoder och insikter som kan användas av många städer. Under året har i samarbete med Viable Cities även en forskarskola för rättvis omställning i städer startats vid Linköping universitet. Lunds universitet har även, i samarbete med Viable Cities, lanserat en Massive Online Open Course, MOOC: Cities, Climate and Change: Pathways and Opportunities. Även arbetet kring storytelling och kommunikation för omställning har vidareutvecklats. Nästa steg i arbetet med att utveckla en ny insatsform, Systemdemonstratorer, har tagits med finansiering från Vinnova och Viable Cities av två systemdemonstratorer:

⁸ Rättvis och hållbar omställning för klimatet – Förslag från SKR:s programberedning för hållbar omställning, SKR, september 2023

CoAct i Lund som fokuserar både på hållbar mobilitet och energipositiv stadsdel, och SnabbSam i Stockholm som inriktas på en fossilfri stadskärna. Andra städer är angelägna om att kroka arm i dessa satsningar för att lära tillsammans. Femton förstudier har finansierats inom Viable Cities för att utforska hur vi kan ge än mer kraft till städernas omställning inom tre områden: medborgarengagemang, klimatinvesteringar och regional samverkan.

7.3.4 Internationella allianser kring missionen

Fortsatt arbete med mobilisering av städer och länder kring missionen, där Viable Cities är delaktiga sker på flera sätt (exv NetZeroCities, Driving Urban Transitions, CapaCITIES, Urban Transitions Mission). Under året publicerades en utvärdering beställd av EU-kommissionen av arbetet inom EU med de fem missionerna⁹. Den drar bl a slutsatsen att missionen Climate-neutral and smart cities 2030 (Cities Mission) redan har åstadkommit en betydande mobilisering för snabbare klimatomställning i städer. Utvärderarna pekar på att inrättandet av Cities Mission var viktigt och lägligt för att ta itu med "implementeringsgapet" och de systemutmaningar som enskilda städers klimatarbete aldrig kan lösa på egen hand.

Viable Cities har fortsatt sitt arbete som en av många internationella partners i NetZeroCities för att underlätta omställningen i de 112 städer (varav sju svenska). NetZeroCities har i dialog med EU-kommissionen utformat klimatkontrakt för städer i hela EU som verktyg för snabbare klimatomställning. Här är klimatinvesteringar en viktig del. Ambitionen är, liksom i Viable Cities arbete i övrigt, att lärdomar, metoder och verktyg ska komma till nytta för många fler städer i deras omställning. Inom ramen för NetZeroCities har svenska städer haft framgång och beviljats stöd i flera satsningar för att förstärka sitt arbete med klimatomställningen. Exempelvis har Malmö, Uppsala och Umeå fått stöd i satsningen Pilot Cities (totalt cirka 45 milj kr), och inom satsningen Twinning som inriktas på lärtpartners för omställning finns Luleå (som matchas med Umeå) och Lund bland de städer som har blivit utvalda och matchade med pilotstäder.

I det arbete som bedrivs i ett antal år på global nivå inom Climate Smart Cities Challenge, och som involverar en rad svenska aktörer, tas nya steg i att vidareutveckla arbetet. Det handlar bland annat om att sammankoppla de fyra systemdemonstratorerna inom initiativet med de två svenska liksom att verka för mobilisering av kapital. Samarbetet med UN-Habitat är centralt i detta och en dialog förs om bredare samverkan med UN-Habitat med utgångspunkt i städers klimatomställning. Likaså har dialog inletts om ett bredare samarbete med Världsnaturfonden WWF kring städers klimatomställning i Sverige såväl som internationellt.

⁹ Alasdair Reid et al. Study supporting the assessment of EU Missions and the review of mission areas - Mission areas review report. 10.2777/61143, Europeiska kommissionen, 2023

7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna

Inom Klimatkontrakt 2030 har myndigheterna under 2023 arbetat gemensamt med fyra innovationsprocesser. Inom Smart policyutveckling har fem utmaningar identifierats för policylab. I två städer testas Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer. En metod för lokal portföljanslys har testats och skalas upp. En fördjupad analys kring Klimatkontrakt som modell för utvecklad governance har genomförts.

7.4.1 Smart policyutveckling

Under 2023 genomfördes flera gemensamma workshops med klimatkontraktskommuner och klimatkontraktsmyndigheter, för att påbörja utvecklingen av mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel. Fem utmaningsområden identifierades och dessa kartlades och utreddes vidare med mål att fatta beslut om uppstart av flera så kallade policylab inom ett eller flera av de identifierade områdena. Representanter från myndigheterna arbetade vidare mellan workshopparna med att bearbeta data som kom fram och planerade för kommande arbete. Allt arbete skedde under utforskande och lärande former med alla inblandade.

7.4.2 Systemdemonstratorer

Under 2023 har satsningen på Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer fortsatt. Utlysningen Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Planeringsfas genomfördes, och två städer beviljades stöd. Utlysningen kommer under 2024 sömlöst att följas av utlysningen Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Genomförandefas, vilken endast kommer vara öppen för samma två städer som beviljats stöd i Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Planeringsfas.

7.4.3 Lokala portföljanalyser

Under 2023 har myndigheterna fortsatt att utveckla en metod för portföljanslys av myndigheternas samlade finansiering till städer. Metoden har under året testats i dialog med fem av kommunerna. Syftet har under året varit att undersöka och identifiera användningsområden i kommunerna, samt för att möjliggöra för en uppskalning till samtliga 23 kommuner. Årets arbete och genomfört test presenterades och vidareutvecklades gemensamt under Transition Lab Forum i Kristianstad under hösten.

7.4.4 Stärkt myndighetssamverkan

Under 2023 har myndigheterna inom Rådet för hållbara städer beviljats medel från det nationella programmet inom Europeiska regionalfonden (Eruf) för att utveckla en mer operativ myndighetsgemensam samverkansplattform. Samverkansplattformen har fått namnet Svensk modell för hållbar urban utveckling. Syftet är att kraftsamla kring myndigheternas mer operativa arbete och utveckla ett samordnat och

gemensamt arbete för att stärka kommunernas innovationsförmåga. För att öka synergier och lärandet mellan flera av myndigheternas närliggande uppdrag och initiativ beslutade Rådet för hållbara städer att under 2023 se över hur Rådet kan stärkas i sin roll som strategiskt forum och utgöra ett ramverk för den operativa samverkansplattformen Svensk modell för urban hållbar utveckling och Klimatkontrakt 2030 som en gemensam innovations- och testlabb för de 23 städerna och myndigheterna samt ytterligare andra identifierade närliggande initiativ.

7.4.5 Klimatkontrakt som governancemodell

Utvecklingen inom governance för klimatomställning, både på lokal nivå och mellan lokal, nationell och även EU nivå, utgör grundläggande förutsättningar för bredare kraftsamling och effektivare systemförändringar. Under 2023 riktade myndighetssamverkan, med Vinnovas analysstöd, ett särskilt fokus på governancefrågorna. I nära samarbete med Viable Cities och med aktiv medverkan av både myndigheterna och städerna, genomfördes ett strategiskt analysprojekt "Klimatomställning av städer – en svensk modell för att öka takten i omställning." Utifrån de praktiska erfarenheterna under de senaste två decennierna, har begreppet "governance" för klimatomställning kunnat tas fram ur ett operativt perspektiv. Governance används när en myndighet behöver gå bortom det man har direkt rådighet över för att förverkliga ett mål, vilket också innebär systemskiften att gå från stuprörsbaserad verksamhet till helhetstänkande inom offentlig förvaltning. I governance samverkar myndigheten med näringsliv, civilsamhälle och akademi.

9. Kontraktet

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2024. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021 och den tredje 2022. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Klimatkontrakt 2030

Mellan Borås Stad, myndigheterna Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket, Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

Stockholm 2023-12-08 Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2024. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021 och den tredje 2022. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Ulf Olsson

Kommunstyrelsens ordförande,
Borås Stad

Olga Kordas

Programchef,
Viable Cities

Robert Andrén

Generaldirektör,
Energimyndigheten

Darja Isaksson

Generaldirektör,
Vinnova

Johan Kuylenstierna

Generaldirektör,
Formas

Elisabeth Backteman

Generaldirektör,
Tillväxtverket

Roberto Maiorana

Generaldirektör,
Trafikverket

Björn Risinger

Generaldirektör,
Naturvårdsverket

Bilaga 1 – Länkar till dokument

Nedan finns länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för Borås Stad.

- [Visionen om framtidens Borås - Borås Stad \(boras.se\)](#)
- [Miljöprogram - program \(boras.se\)](#)
- [Trafikprogram -program \(boras.se\)](#)
- [Energi- och klimatstrategi \(boras.se\)](#)
- [Borås Stads cykelplan - plan \(boras.se\)](#)
- [Borås Stads Klimatrapport 2023 \(boras.se\)](#)
- [Klimatneutrala Borås 2030 - Borås Stad \(boras.se\)](#)
- [Omgiven-av-gränsgångare.pdf \(reglab.se\)](#)
- [Ledarskap i mellanrummen – fallstudie av gränsgångare och gränspraktiker i en komplex samverkansmiljö \(diva-portal.org\)](#)